

**Suojelullisesti arvokkaita suojelemattomia luontokohteita
UPM-Kymmenen mailla**

Suojeluesitys 2.2.2011

Jonasuo (Pyhäjärvi)

Yleiskuvaus

Jonasuo sijaitsee Pyhäjärven kunnan eteläosassa, noin 25 kilometriä etelään kuntakeskustasta. Jonasuo on poikkeuksellisen hyvin luonnontilansa säilyttänyt aapasuo, johon liittyy jopa valtakunnallisesti merkittäviä metsiensuojeluarvoja omaavia alueita.

Alueen suot

Alueella on säilynyt edustava suosysteemi, joka sisältää rimpinevoja ja välipintaisia nevoja sisältävän aapasuo-osan sekä siihen liittyviä puustoisia soita. Yhtenäisempää suokokonaisuutta täydentävät eri puolilla rajausta esiintyvät piensuot.

Jonasuon länsiosassa on edustava metsäkeidastyypinen puustoisten soiden alue, joka sisältää tupasvillärämettä (NT), isovarpurämettä (NT) ja rahkarämettä (LC).

Jonasuon pohjoisosassa (Jonasuo-karttasanan pohjoispuolella) on karuja ja keskireheviä nevoja ja rämeitä. Vetisimmillään suo on oligotrofista rimpinevaa (NT). Jonasuon pohjoisosasta löytyy myös reheviä suotyyppisiä, joiden skaala ulottuu villapääluikkaa ja siniheinää kasvavista mesotrofisista rimpinevarämeistä (NT) ja sararämeistä (VU) suon laidan kapeisiin, tervaleppää kasvaviin ruoho- ja heinäkorpiin (EN). Siirryttäessä itään päin suon pohjoisosasta löytyy ainakin oligotrofisia

lyhytkorsinevoja (VU), lyhytkorsirämeitä (VU) sekä tupasvillarämeitä. Jonasuon keskiosan rimpinevat ovat lähinnä sphagnum-rimpinevaa. Suon itäosassa on tupasvilla – ja sararämettä.

Jonasuon eteläosassa tapaa suotyypeistä ainakin oligotrofista saranevaa (VU) ja lyhytkorsinevaa (VU), pallosararämettä (VU), tupasvillarämettä sekä pienen erillisen sphagnum-rimpinevan. Kangasmaiden laiteilla on yleisesti kaistale vanhapuustoista kangasrämettä (NT). Suon eteläisimmässä ”piikissä” on rahkarämettä (LC). Mainitsemisen arvoinen on myös tästä hieman koilliseen sijaitseva, kangasmaiden välissä sijaitseva kangasräme, jonka puusto on poikkeuksellisen luonnontilaista (0-300 v mäntyjä, palokoroja, keloja, mäntymaapuita). Jonasuon lounaisosassa on oligotrofista saranevaa ja rämettä.

Aluerajauksen länsiosassa soita löytyy Särkijärven eteläpuolelta, Kivijärven ympäriltä sekä Särkipuron varrelta. Särkijärven eteläpuolen suot ovat lähinnä rahkarämettä (LC), puron pohjoispuolella on komeaa isovarpurämettä. Kivijärven ympäristön suot ovat nevoja, joiden luonnetta ei tarkemmin selvitetty. Särkipuron varressa (muutamia satoja metrejä kaakkoon itse järvestä) on monipuolista sekametsää kasvavia muurainkorpia (VU), mustikkakorpia (VU), ruoho- ja heinäkorpia (EN) sekä nevakorpia (VU). Puron länsipuolen laajempi suo on itäosaltaan isovarpurämettä, mutta länsiosa on laajalti lähteistä nevakorpea, jossa kasvaa runsaasti pajuja, järvikortetta ja kurjenjalkaa. Lähteisyydestä kertovat ennen kaikkea runsaana esiintyvät kalvaskuirisammalvaltaiset hetheet.

Aluerajauksen kaakkoisosan (metsäautotien eteläpuoli) puustoisten soiden alueen luonnetta ei ole tarkemmin selvitetty. Alue on sisällytetty mukaan rajaukseen kartta- ja ilmakuvatulkinnan perusteella.

Alueen metsät ja niiden METSO-arvot

Aluerajaukseen sisältyy tavanomaisempien, eriasteisesti hoidettujen talousmetsien lisäksi eräitä metsiä, joiden luonnontilaisuuden aste ja siten myös luonnonsuojellinen merkitys on huomattavan korkea.

Edustavimmat metsät sijoittuvat Jonasuon länsiosan puustoisten soiden alueen etelä- ja pohjoispuolelle. Suon eteläpuolella on eri-ikäisrakenteista kuivahkoa-kuivaa kangasta, jossa 150–250-vuotiaiden mäntyjen alla kasvaa noin 50-vuotiaista mänty- ja koivupuustoa. Metsässä on huomattavia määriä vanhaa mäntylahopuuta niin pystyssä kuin maassa sekä jonkin verran myös tuoreempaa mänty- ja koivulahopuuta. Lahopuun kokonaismäärä hehtaarilla lienee vähintään 15 kuutiometriä hehtaarilla. Alueella on myös vanhoja palokantoja ja -keloja, mikä lisää luonnonmetsän vaikutelmaa. Kyseessä on edustavuusluokka I:n METSO-kohde.

Samalla kohdalla suon pohjoislaidassa on säästetty usean hehtaarin laajuinen mosaiikki, joka sisältää vanhapuustoisia kivikkoisia kuivahkoja ja kuivia kankaita, rakkakivikoita, soistuneita kankaita sekä pienialisemmin vanha- ja lahopuustoisia kangas- ja isovarpurämeitä. Alueella on näkyvästi niin vanhoja kilpikaarnaisia mäntyjä, keloja, palon jälkiä kuin vanhoja mäntymaapuitakin. Mäntylahopuun määrä osa-alueella lienee keskimäärin noin 15 kuutiometriä hehtaarilla. Puuston rakenne koko osa-alueella on hyvin luonnontilainen. Kyseessä on edustavuusluokka I:n METSO-kohde.

Jonasuon itäosassa suon pohjoislaitaan on jätetty vaihtelevan levyinen vyöhyke vanhaa kuivan kankaan männikköä. Metsä on reunoiltaan soistunutta ja puustossa on näkyvästi kilpikaarnaisia mäntyjä, keloja, palokantoja sekä jonkin verran muuta mänty- ja koivulahopuuta. Aluetta täydentää idempänä hieno rakkakivikko, jonka lähialueilla on luonnontilaista männikköä ja näkyvästi

mäntylahopuuta. Suon pohjois- ja koillisosan reunametsät ovat METSO-kohteina edustavuusluokkaa I-II.

Teerisuon lounaispuolella (rajauksen itäosassa) suohon rajautuu puustorakenteeltaan luonnonmukaisia, joskin jossakin vaiheessa kevyesti harvennettuja kuivan kankaan varttuneita-päätehakkuikäisiä männiköitä. Metsissä on jonkin verran erirakenteisuutta, jonkin verran keloja, äskettäin kuolleita pystymäntyjä, palokeloja, sekä vaihtelevia määriä vanhaa mäntymaapuuta. Etenkin eteläpuolen reunametsä on suohon rajoittuvalta laidaltaan vahvasti soistunut. Metsiä voidaan pitää METSO-ohjelman edustavuusluokka II:n mukaisina kohteina.

Jonasuon eteläosassa on edellä kuvatun kaltaista päätehakkuikäistä lähenevää, aikanaan kevyesti harvennettua männikköä, jossa on jonkin verran pysty- ja maalahopuuta. Metsää voi pitää joko edustavuusluokan II tai III METSO-kohteena. Edellä kuvatun metsän länsipuolella on puustoltaan erittäin luonnontilainen kangasrämejuote, johon liittyy länsipuolelta vanhaa, reunoiltaan soistunutta kuivan kankaan männikköä. Osaa metsästä on kevyesti harvennettu, osa on rakenteeltaan luonnontilaisen kaltaista. Metsässä on näkyvästi keloja ja palokantoja, paikoin on myös palokoroisia ikimäntyjä sekä näkyvästi mäntymaapuuta. Metsää voi pitää METSO-kohteena edustavuusluokka I-II kohteena.

Jonasuon keskellä sijaitseva parin hehtaarin laajuinen metsäsaareke on melko luonnonmukaista, kivikkoista kuivahkoa kangasta, jossa kasvaa varttunutta mäntyä ja koivua sekä jokunen haapa. Metsää ei ole äskettäin harvennettu, mistä syystä saarekkeeseen on muodostunut näkyvästi ohutta mäntylahopuuta, lisäksi maassa lahoaa jokunen järeä aikaisemman puusukupolven mäntylahopuu. Saarekkeen reunoilla on kangasrämettä. Luonteeltaan vastaavan kaltainen on saarekkeen eteläpuolella sijaitseva alle hehtaarin metsäsaareke. Suosaarekkeiden voi katsoa täyttävän METSO-ohjelman edustavuusluokka II:n kohteen kriteerit, pienempi saareke on lisäksi metsälain 10 §:n mukainen kohde.

Luonnonsuojeluarvoja omaavia metsiä on myös alueen länsiosassa Kivijärvi-Särkijärven alueella. Särkipuron ympäristössä on puustorakenteeltaan luonnontilaisen kaltaista, hyvin kivikkoista kuivahkoa kangasta (aivan puron varsi rehevämpää), jossa kasvaa eri-ikäistä mäntyä ja koivua. Metsässä on näkyvästi koivu- ja mäntylahopuuta. Noin 100 metriä Särkijärvestä kaakkoon olevalla mäellä kasvaa melko luonnonmukaista vajaa 100-vuotiaista mäntyvaltaista metsää. Metsässä lahoaa näkyvästi mäntylahopuuta, näiden joukossa on niin nykyisen kuin aikaisemmankin puustosukupolven lahopuita. Metsä täyttäne METSO-ohjelman edustavuusluokka II:n kohteen kriteerit.

Särkijärven ja Kiijärven välissä sijaitsevalla mäellä kasvaa komeaa uudistusiän saavuttanutta männikköä. Mäen pohjoisosassa on kuivahkoa kangasta, etelämpänä kyseessä on kuiva kangas. Kuvion pohjoisosassa on männyn joukossa näkyvästi koivua, lisäksi tällä osalla on muutamia kuutiometrejä mänty- ja koivulahopuuta. Metsää on harvennettu useita vuosikymmeniä sitten, mutta jonkinasteista erirakenteisuutta esiintyy silti. Eteläosan kuivan kankaan männikkö on selvästi tasarakenteisempaa. Ikänsä ja sijaintinsa puolesta mäki on METSO-kohteena hyvä edustavuusluokan III-kohde, mutta sen maisemallinen arvo on huomattava.

Kivijärven lounais- ja eteläpuolella on varttunutta/uudistuskypsää erirakenteista männikköä, jonka seassa kasvaa koivua ja pihlajaa. Harventamattomuuden, yksittäisten aiemman puusukupolven puiden olemassaolon sekä mäntylahopuuston näkyvän esiintymisen vuoksi alueen voi katsoa olevan METSO-kohteena edustavuusluokkaa II. Samalla se liittyy suoraan Kivijärven luonnontilaiseen suohon, mikä lisää sen maisema-arvoa.

Kivijärven itäpuolella, tien molemmilla puolilla on myös uudistuskypsää männikköä. Erityisesti itäpuoli on aukkoinen, ja alueella on myös joitakin vanhoja palokantoja sekä maapuuta, vaikka myös vanhojen harvennusluonteisten hakkuiden jälkiä näkyy. Lahopuuta on melko niukasti. Aluerajauksen kaakkoisosan luonnetta ei ollut aikataulusyistä mahdollista käydä lävitse maastossa. Ilmakuvatarkastelun perusteella alueella näyttäisi olevan puustoisten soiden ja luonnontilaisilta vaikuttavien rakka-alueiden lisäksi runsaspuustoisempia kangasmetsiä, joissa ei näy selviä harvennuksen jälkiä. Myös Kivijärven kaakkoispuolelta rajaukseen on sisällytetty ilmakuvatulkinnan perusteella potentiaalisesti arvokas piensoiden, rakkojen ja runsaspuustoisten kangasmetsien mosaiikki.

Merkittävät lajihavainnot

Jonasuon lounaisosasta havaittiin riekkoipoike (NT). Jonasuon ympäristön vanhoista luonnonmänniköistä on 2000-luvun alusta oululaisen kääpätkijän Matti Kuljun havainnot vanhoilla mäntymaapuilla kasvavista uhanalaisista lajeista.

Alueen suojeluarvo

Jonasuolla ja sen lähimetsillä voi arvioida olevan jopa valtakunnallista suojelumerkitystä. Suo on itsessään säilyttänyt luonnontilansa poikkeuksellisen hyvin. Lisäksi rajaukseen sisältyy eräitä Pyhäjärven seudun luonnontilaisimpia vanhoja mäntymetsiä sekä runsaasti näiden tukialueiksi soveltuvia uudistushakkuikäisiä männiköitä. Alueen metsiensuojeluarvoa nostaa sen sijainti Pyhäjärven eteläosassa, jossa on tällä hetkellä vain yksi pieni metsiensuojelukohde (11 ha laajuinen Lehtoniemi). On hyvin epätodennäköistä, että Pyhäjärven seudulta tarkoissa selvityksissään löytyisi kovin montaa hehtaaria yhtä luonnontilaisia aarniomänniköitä kuin löytyy Jonasuon länsiosasta.

Omistus

Alue on kokonaisuudessaan metsäyhtiö UPM-Kymmenen omistuksessa.

Muuta

UPM-Kymmenen omistamaan alueeseen liittyy yksityisomistuksessa olevia erittäin arvokkaita vanhoja mäntyaarnioita (Kumpumäen pohjoisosa) sekä muita luonnontilaisen kaltaisia vanhoja metsiä ja arvokkaita pienvesi- ja suoalueita (Särkipuron ympäristö). Yhtiön omistama palsta rajautuu lisäksi lännessä suoraan valtion omistamaan palstaan, joka sisältää runsaasti ojittamattomia soita (mm. Korpineva, Pienten haukilampien ympäristö) sekä jonkin verran myös luonnonsuojelullisesti arvokkaita vanhoja kangasmetsiä (mm, Särkijärven länsiranta) sekä körpia.

Suojelusuositukset

Jonasuo reunametsineen tulisi perustaa suojelualueeksi. Alueeseen liittyvien arvokkaiden yksityismaiden osalta tulisi selvittää omistajien kiinnostus METSO-ohjelman mukaiseen vapaaehtoiseen suojeluun.

Tietolähteet

Maastokäynti 17.7.2010 (Tiina Jalkanen, Keijo Savola)